

Ötven sor

Milyen mögöttes tartalmak erősítik vagy gyöngítik a hasonló szituációk hatásait? Amikor a televízió kamerái előtt Gobbli Hilda — az öt közszöntő nagyszerű és meghatározó műsora követően — bejelentette, hogy az est bevétele az új Nemzeti Színház felépítésére ajánlja, én is — bizonyára sok százezer honfitársammal együtt — gondolkodás nélkül nyitottam volna ki a pénztárcámat. A Stúdió '84 legutóbbi adását nézve viszont felfortyantam Kepes András ismételt adakozásra hívó szavaitól. Úgy tűnik, bonyolult az

Adományok természetrája

A Szépművészeti Múzeum — a „század műkinclapása” óta oly sok szó esett róla — a képsorok tanúsága szerint valóban katasztrófális helyzetben van. Az oknyomozó riport akár egy bűnügyi látellete is lehetne. Egy műemlék értékű, városképi jelentőségű épületről és 2 ezer 500 világhírű alkotásról van szó. Azt is megtudtuk, hogy másfél évtizede hatvanmillióba, most 300-ba kerülne a teljes felújítás. És hallhatuk a munkások felszólítását: ha a Nemzeti Színház ügyében megmozdult az ország, miért ne nyithatná ki pénztárcáját a Szépművészeti Múzeum ügyében is. Csakhogy...

Hány és hány érték mentése, óvása, mennyi hiányzó objektum felépítésének szükségessége sorakozna egy ilyen igénylistán.

Néhány hete egy ismerős nekem szegedei a kérdést: mi lesz a városi jégpályával, mert családjával régen letették a taksát. Alig hitte, hogy a fele sem jött össze annak a pénznek, amivel indulhatna az építkezés. A Csörög a telefon... ügyelteseként nem egyszer kellett hosszasan beszélgetni azokkal, akik a Szegedi Nemzeti Színház minél gyorsabb befejezéséhez ajánlottak volna ropogós százakat. Mert — mint mondták — őket jobban érdekli a szegedi teátrum sorsa, mint a budapesti Nemzeti Színházé. A patriotái büszkeség helyett fontosabbnak ítélték a helyi feltételek gyarapodását. Am a Nemzeti Színház építésére alakult bizottság a közelmúltban tartott ülésén nem éppen rózsás hangulatban jelentették be, hogy a kezdeti lelkesedés kissé megcsappant, vagy — vallották be önkritikusan — nem használták ki az első nemzeti fölbuzdulás hatalmas energiáit — a 3 milliárdnak mintegy tízede jött össze eddig.

Csodálkozhatunk-e mindezen, ha nem hunyjuk be szemünket gazdasági nehézségeink előtt. Anyagi közreműködést kérnek a gázvezeték-rendszer megépítéséhez, a telefonhálózat bővítéséhez, újabb lakótelepek felhúzásához. Természetesen ilyen helyzetben tartások után nézünk, rejtett értékeket próbálunk felszínre hozni, szunnyadó tőkét mobilizálni. A családi költségvetések készítői bravúrokra kényszerülnek, hogy tartsák a tavalyi életmódot, az emberek jó része erőt felül munkával igyekszik biztosítani szokott életszínvonalát. S mindezek ellenére, amikor először apellálunk nemzeti büszkeségre, állampolgári kötelességre, megmozdul az ország. De tanulság is akad. A szocializmust csak jobb munkával fejleszthetjük, s nem építhetünk adományokból, felajánlásokból még akkor sem, ha egy-egy érték megmenthető, egy-egy új objektum felépíthető a honfitűi buzgólkodás perselyéből.

Tandi Lajos

Hétköznapok — alkonyatban

Nem tudom megfigyelték-e már: naplemente után, hogy elmosódnak szemünk előtt a részletek? Az ember nem lát mást, csak az alakokat, a tárgyak körvonalait, világos és sötét, jelentéktelenül kicsi és figyelmünkbe tolokodó, nagyobb foltokat. Akár ha érzéksejveink is piheneni készülnének a lenyugvó nappal: a külvilágnak csak a harsány jelei férköznek közel hozzánk, a nagyvonalú és a nagyvonalú, a végtelenen kellemes és a végtelenen kellemetlen. Az emberi lét alkonyán is valahogy így tompulnak el a hétköznapok részletei, de amire az ész, a szív különösen érzékeny marad, az a nagyvonalú és a nagyvonalú rossz. Talán nem is tudjuk, mi életdelelően járók, hogy miféle mindenhatók vagyunk: öröm- és bánatoszatogatók. S hogy mikor melkikkel vagyunk adakozóbbak, az nyilván függ attól is, sikerrel vittük-e meg a hétköznapok fárasztó, apró kis részcsatáit. De ne feledjük: alkonyatkor elmosódnak a részletek, nem látszik más, csak mi fehér, s mi fekete...

Nagy István, gyémántdiplomás gyógyszerész 90. születésnapján, két esztendeje címké jelent meg lapunkban, amely bemutatott egy tartalmas, munkával eltöltött, hosszú életet. Sorából kiűnt: boldog az az ember, akinek megadották, hogy kedvvel üzőt hivatásának szentelje alkotó éveit.

A szeretettel, lelkesedéssel végzett munka emléke még arra is képes, hogy az „alkonyat” esztendeit is be- aranyozza. A jó emlékek megőrző hatása mellett azonban újabb életerőt ad, ha a munkatársak sem feledkeznek el szakmájuk „örögjáról”. Nemrégiben arról értesítet az idős, immár 92. évét is betöltött gyógyszerész, hogy ismét valami nagy öröm érte. Hogy mi az a nagy öröm, ame-

lyet mindenáron meg akar osztani másokkal is?

Íme: januárban egyik nap becsöngették a Csorba utca 5/A-ban levő lakásba. Három férfi állt az ajtóban. Nagy Istvánt keresték. Nagy István Károly, a Bács-Kiskun megyei Gyógyszertári Központ igazgatója és két munkatársa jött látogatába az idős gyógyszerészhez, meghozta nem üres kézzel. Magukkal hozták a megyei tanács egészségügyi osztályának Dicsvánt oklevelét az Egészségügyért plakettet, melyeket köszönet és köszöntő szavak kíséretében adták át a meghatott egykori munkatársnak, a haidani közönségi gyógyszerésznek.

Követendő példa ez az örömszerzésre, megszűni tőle az élet...

Becsületét jött megvédeni — jobb híján a szerkesztőségbe — egy kétségbe esett idős férfi, S. Z. Nem hagyta nyugton a gondolat, hogy az utasok emlékében ő mint valami tisztességtelen ember éljen tovább.

Történt, hogy február 3-án felszállt a Marx téren a háromnegyed 2-kor Vásárhelyre induló autóbusszra. Mint már annyiszor, ezúttal is kiegészítő jegyet kért szegedi bérlete fölmutatásával. A kaluzsnó teljes menetiegy vásárlására kötelezte azzal az indokkal, hogy a „bácsi vásárhelyi lakos, nem jár a kiegészítő jegy”. Az utas hiába mutatta a bérleten levő szegedi pecsétet, a bérletre írt szegedi lakcímet, a kaluzsnó hatalma és igazságteljes tudatában haithatatlannak maradt, és tartotta a markát.

„Tudja, nem az a 6 forint, mert hogy 24-et fizettem 18 forint helyett, hanem az a szegvény. Képzelmű el mindenki nézett, majd elsüllyedtem... S amikor fizettem, azt hitték, valóban a kaluzsnak van igazsága. Láttam az arcukon, megvetnek, azt gondolják, ez a vén család...”

Szegénynek az emlék földezésétől is fátvolum lett a szeme: „úgy éreztem, soha nem érkezik meg az az átkozott busz Vásárhelyre... Ott azonnal panaszt tettem, igazat adtak, de azt mondták, reklamálják Szegeden.”

A megszegényítés gonosz metely: rágia belül az em-

bert éjjel-nappal. Különösen az érzékenyebbiét, aki ad a tisztességre, azt, aki hét-nyolc évtizeden át az efféle szeszélyes szellőnél veszélyesebb viharokban is megőrizte becsületét.

A diplomás, dolgozó nő két magatehetetlen szomszédasszonya miatt emelte föl a kagylót. Mint mondta, idejéből, ereijéből eddig még arra futotta, hogy olykor bevásároljon és egyáltalán rájuk nézzen az ajtót, de enél már jóval több gondoskodásra lenne szükségük.

A 80 éven felüli testvérőrnak nincs hozzártatózója Szegeden. Egyszerűnek ugyan van felnőtt lánya, Budapesten, de hát a mindennapi ápolásra, mosdatásra, bevásárlásra, főzésre és mosásra itt lenne szükség, s mindez aligha végezhető el 200 kilométer távolságból! Az ágyból ki sem kelnek, fölfekvések tartkítják testüket, s ha sorsukat fölfogják, eszik egymás életét. S így követi egyik nap a másikat.

Míg tárcsáztam a városi tanács számát, s kértem az egészségügyi osztály szociálpolitikai csoportját, azon tűtődtem: vajon mikor látta ezt a két szerencsétlen asszonyt körzeti orvosuk. Egyáltalán tud-e embertelen életükről? A csoportvezető, értesülve a magatehetetlen testvérek sorsáról, megígérte, azonnal intézkedik.

A környezettanulmány utáni döntés egyértelmű volt: ilyen mostoha viszonyok között nem maradhatnak az idős asszonyok. A szociális otthonról azonban hallani sem akartak, különösen az idősebb, erősebb akaratú tiltakozott még a gondolat ellen is. A dilemmát azonban gyorsan, kérérlhetetlenül megoldotta a sors.

Alig telt el néhány nap, a segítségnyújtásnak egyértelműen ellenálló, idős asszony meghalt.

Egy gondnal kevesebb? Aligha. Ha ki-ki önmarzába néz, lelkiismeretére újabb terhek nehezednek.

Chikán Ágnes

Pártnapok

Az 1984. évi népgazdasági tervről és gazdaságpolitikai feladatainkról a jövő héten pártnapokon tájékozódhatnak az érdeklődők Szegeden és a környékbeli községekben.

Hétfőn, február 20-án délután 2 órakor Sándorfalván, a Ruházati és Szakipari Szövetkezetben Török József, 3-kor Rösztén, a tanácsvezető Molnár Albert, ugyancsak 3-kor Alföldi Vendéglátó Vállalatnál Darázs Sándor, szintén 3-kor a MEDIKÉMIA-nál dr. Bartha László tart pártnapot.

Kedden, február 21-én délután 9 órakor az OTP-nál dr. Perjési László, délután 4-kor a megyei tanács apparátusi pártbizottságán Kallós László lesz az előadó.

Szerdán, február 22-én délután 10 órakor a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán dr. Trásér László, délután 2-kor a Tisza—Maros-szög Tsz-ben, Szőregben Bódi János, fél 3-kor a Szeged Nagyruházban Réti Csabáné dr., 3-kor a Szegedi Állami Gazdaságban Sztano János, ugyancsak 3-kor a Tisza Élelmiszer- és Vegyiáru Nagykereskedelmi Vállalatnál dr. Solymossy Margit, és 4-kor a bordányi Munkásor Tsz-ben Mészáros Károly tart pártnapot.

Csütörtökön, február 23-án délután 2-kor a Tisza—Maros-szög Tsz-ben, Tiszszigetén Oláh Miklós, délután 4-kor a megyei tanács apparátusi pártbizottságán dr. Petrik István lesz az előadó.

Pénteken, február 24-én délután 10 órakor a Délalföldi Pincégazdaságban Dudás László, délután 2-kor a Móra Ferenc Tsz központi irodájában Szili Antal, délután 3-kor a Szalámigyár és Hűsömbinat Maros utcai gyárában Szlatarovic Antal, ugyancsak 3-kor a Szalámigyár és Hűsömbinat Központi gyárában Balatoni József, 4-kor pedig a Szatymani Áfésznél Kispéter Sándor tart pártnapot.

Mórahalmon szerdán, február 22-én délután 2 órakor az Erkel Művelődési Házban Murányi György lesz a pártnapi előadó.

Csengelén csütörtökön, február 23-án délután 2-kor az Aranyhomok Tsz-ben Auer Mihály tart pártnapot.

Ópusztaszeren ugyancsak csütörtökön délután 2-kor a szociális otthonban Varga Sándorné lesz az előadó.

Kisteleken pénteken, február 24-én délután 3-kor a tanács apparátusi számára Szabó Sándor tart pártnapot.

Beethoven, Oberfrank és a szimfonikusok

Zenei naptár

A csütörtök esti hangverseny a vállalkozás koncertje volt. Oberfrank Géza, az új főzeneigazgató nem kevesebbet vállalt, minthogy tanúbizonyságot tegyen két, ritkábban hallható Beethoven opusz (az István király-nyitány és az Ah, perfido koncertária) jelentős voltáról, és hogy egy szelében ismert remekműről (az Ótödikről) elmondja saját nézeteit. A vállalkozás nagy részben sikerrel járt — már ami a koncertáriát és a szimfóniát illeti —, nem sikerült azonban (legalábbis számomra) bebizonyítania, hogy a nyitány az igazán jó művek sorába tartozik.

Pedig igyekeztem minden tradicionális fanyalgás nélkül befogadni a koncert nyitányának zenejét, ám csupán az a gondolat erősödött meg bennem, hogy Beethoven talán éppen azért érezük annyira magunkénak, mert ő egy közülünk (persze szuperméreteken), sikergörbéje (zseniszintre transzponálva) ugyanolyan hullámzásokat mutat, mint a miénk, s nem az olümposzi rendíthetetlen tökély birtokosa. Az is igaz, hogy eltartott bizonyos ideig, míg a nyitány részűvös hangzatainak másodosztályú tisztaságát feledni tudtuk, s bár Beethoven oly rokonszenvesen iparkodott a verbunkosmozgások révén magyarosá tenni művét, és Oberfrank oly imponáló lendülettel vezényelte muzsikusaikat, a helyzet István király-ügyben változatlan.

A koncertaria már sugarasabb vidékekre vezetett, színterévé lépett elő. A har-

Alkotója ugyan még Haydn és Salieri között ingadozik, vokális stílusa kiforratlan, a mű mégis előrevetíti a Fidelio-ban tetőző megoldásokat, beteljesült énekes lehetőségeket. Misura Zsuzsa sokat mondott el a darabról. Hangja szépen, erőszak nélkül fénylik, ha kell, és fojtás nélkül, lágy pianókra képes, énekesi magatartása puritán: sosem él zenén kívüli, gyanús eredetű eszközökkel. Oberfrank Géza itt a jeles operakarmester érzékenységgel, ám meglehetősen nagy mozdulatokkal vezényelt, mintha úgy érezné, hogy zenekarának folyamatos energiaátömlesztésre volna szüksége. Talán ez okozta, hogy az énekesnő pianói olykor a zenekari hangzás árnyékába kerültek, holott az együttes (pl. egy terjedelmesebb pizzicato rész ki-siklásmentes megvalósításával) többször bizonyoságot adta, kellően ura feladatának.

Oberfrank dirigálása nem látványos, miként a közönségnek szánt koreográfiákat bemutató karmestereké. Zenei számára azonban világosan érthető — arról sok jól szinkronban futó kényes részlet győzhetett meg. Ezenyeiről azonban leginkább a szünet után felcsendülő V. (c-moll) szimfónia koncepciója árulkodott. Az első tétel monotematikus, monománias anyaga dinamitos indítás után nagy koncentrátsággal szólalt meg keze alatt. A második tétel — nála — közjátékból nagy drámák, jelentős történések emelő rézfúvóhangokat.

madik kezdesében a kintó kérdés utáni fénylő kürtmotívum Oberfrank olvasatában nem annyira a sors kegyetlenségéről, mint az eljövendő ünnepre zengett, és a tétel így vált igazán a negyedik előjátékává. Am előbb még át kellett élnünk a keresés gyötrelmeit, a Florestán börtönéből felkigyózó reménység perceit, a démonok (pizzicato-fagottos) táncát, mire a szétszóruló fényben megjelent a C-dúr (4. tétel) boldogító ünnepe.

A zenekar odaadón, lendületesen és (messze túlnyomó részben) zökkenőmentesen muzsikált. Engedtesek meg azonban az abszolút szurkoló néhány zsörtölődését lejegyeznem. Az egyébként energikus bögőszólam helyenként kissé lomha (pl. a koncertáriában). A kürtösökkel együtt gyászoltam a néhány félresikerült hang miatt (kivált a szimfónia 4. tételének codájában). A fátvóktól sok szép szót kaptunk (pl. oboa az első szimfóniatételben), ám a kollektív hangolás olykor még nem kifogástalan. A második hegédű a szimfónia alapkövetelénél rendre késett valamicskét, később azonban a magas vonások együttes többször is emlékezetesen szép felületeket rajzolt. Beethoven pofonegyeszerű, ám remek ötlete: az, hogy a harsonákat tartalékállományban a 4. tételre rezerválja — különösen bevált; ismét megcsodáltam az ünnep fényét ragyogással emelő rézfúvóhangokat.

Meszlényi László

Kéziratok és könyvek

Összevonták az Akadémiai Kiadót és az Akadémiai Nyomdát

Könyvkiadásunk általános gondja, hogy az évről évre halmozódó kéziratkeggekkel csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak megbirkózni a nyomdák. A szűk nyomdai kapacitások miatt így aztán nem ritkák az úgynevezett „sorbanálló könyvek”, amelyeknek kiadása esztendőről esztendőre húzódik. Ezeknek a gondoknak az orvoslását az is segítheti, ha egy-egy kiadó közvetlenebb kapcsolatba kerül az irások szellemi termékeinek végső formát adó nyomdával. Ennek a gondolatnak a jegyében született a Magyar Tudományos Akadémia főtákarának utasítása az Akadémiai Kiadó és az Akadémiai Nyomda összevontásáról.

Az intézkedés céljáról és várható hasznáról Hazai György akadémikus, az Akadémiai Kiadó és Nyomda főigazgatója tájékoztatott. A többi között elmondotta: a két vállalat összevonása, az új szervezeti rend kialakítása lehetőséget ad az egyes munkafolyamatok észszerűbb megszervezésére, így közelebb hozható egymáshoz

a kiadói munka és a nyomdai tevékenység. Az Akadémiai Nyomda kapacitása egyébként évente 14—15 ezer iv, ez a teljesítmény csak nagyobb rekonstrukcióval növelhető számottevően. Fokozottabb termelést eredményezhet azonban a belső erőforrások feltárása és mozgósítása is. Az összevontás révén a kiadó és a nyomda kapcsolata alapvetően megváltozik, annál is inkább, mert korábban két különböző ágazathoz tartoztak. Azon túl, hogy mód nyílik az egyetemes érdekesség kialakítására, a kapcsolatrendszer valamennyi pontján a korábbiánál racionálisabb együttműködés valósulhat meg. Közös elgondolások vezérelhetik a jövőben a tervezést és a kivitelezést. Így a kézirat a korábbiánál jobban előkészítve kerülhet a nyomdába. Természetesen ezzel nem nő a kapacitás, de a kiadói szerkesztőségek jobban igazodhatnak a nyomdai munka szempontjaihoz, s megfordítva is igaz, vagyis a szerkesztőségek igényeit körültekintőbben mérlegelhetik a nyomdában.

A kéziratok alapos előkészítésének nemcsak az az előnye, hogy a nyomdát nem terheli a kiadó felesleges munkákkal, hanem a költségek alakulását is kedvezően befolyásolja a szerkesztők gondos tevékenysége. A lexikonok esetében például többnyire az okoz problémát, hogy a szerzők nem lexikonnyelven írnak, ilyenkor a szerkesztőségekben tömörítik a szövegeket, esetenként a stílusbeli egyenetlenségeket is kijavítják.

A lényeg azonban az, hogy a munkafolyamatoknak e bonyolult rendjében közelíthetők egymáshoz az eltérő szempontok, s így olajozottabbá válik a nyomda és a kiadó együttműködése.

Következésképp a kézirat-hegyek is gyorsabban apadhatnak. Áttörő változást természetesen csak a nyomdai kapacitás bővítése hozhat, hiszen jelenleg a tudományos munkák számának dinamikus növekedése nem áll arányban az Akadémiai Nyomda technikai felkészültségével.